

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
для студентів

Освітньої програми:	Психологія
Рівня вищої освіти:	першого (бакалаврського)
на здобуття освітнього ступеню:	бакалавр
за спеціальністю:	053 Психологія
Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки

Робоча програма: «Порівняльна психологія» для студентів рівня вищої освіти першого (бакалаврського), що навчаються за спеціальністю 053 Психологія у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Розробник: канд. психол. наук, Яцюрин А.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол від 27 серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри _____ доц. Михальчук Ю.О.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету
Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Голова _____ доц. Хом'як О.А.
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки рівня вищої освіти першого (бакалаврського)

доц. Мороз О.І. _____

© _____, 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів відповідних ECTS – 3 / 3 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90/90 Кількість змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 Психологія	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		3-й	3-й
		Семестр	
		6-й	6-й
		Лекції	
		год. 20	год. 6
		Практичні, семінарські	
		год. 10	год. 4
		Самостійна робота	
		год. 60	год. 80
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		6-й семестр - залік	

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи юридичної психології» розроблена⁴ відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 психологія за освітньо-професійною програмою психологія.

Основною метою курсу «Основи юридичної психології» є: сприяти активному запровадженню новітніх теоретичних та експериментальних знань з юридичної психології у практичну навчально-наукову діяльність; сформувати практичні вміння і навички, достатні для виконання професійної діяльності, що передбачає ознайомлення із сучасними теоретичними та експериментальними концепціями та теоріями практичної психології; забезпечити оволодіння основами знань психології, розуміння проблематики з точки зору дослідження її головних компонентів; сприяти самопізнанню, саморозвитку для становлення особистості.

Основні завдання курсу:

- дати студентам ґрунтовні й систематичні знання;
- сформувати практичні вміння і навички, достатні для виконання професійної діяльності, що передбачає ознайомлення із сучасними теоретичними та експериментальними концепціями та теоріями практичної психології;
- забезпечити оволодіння основами знань психології, розуміння проблематики з точки зору дослідження її головних компонентів;
- сприяти самопізнанню, саморозвитку для становлення особистості студентів.

Студенти мають бути здатними володіти такими основними компетенціями:

- у професійній діяльності:

- застосовувати знання сучасної психологічної науки стосовно вивчення та дослідження; - усі психологічні поняття і терміни, що вживаються у курсі ;
- методи науково-психологічного дослідження діяльності;
- механізми діяльності;
- індивідуально-психологічні ознаки особистості;
- вікову динаміку розвитку особистості.

- у науково-дослідній діяльності:

- добирати діагностичний матеріал відповідно до мети психологічного дослідження.;
- використовувати експериментальні методи дослідження продуктів діяльності;
- аналізувати сучасні психологічні концепції та теорії, виходячи з доцільності використання їх у практичній навчально-науковій діяльності.

**3. Програма навчальної дисципліни
«Основи юридичної психології»**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

1. Теоретичні і методичні засади юридичної психології.

Поняття та визначення науки юридичної психології, її об'єкт, предмет та категоріальний апарат. Становлення та розвиток юридичної психології. Сфери використання та компетенції юридичної психології. Методологічні засади юридичної психології, принципи та методи дослідження. Актуальні проблеми юридичної психології та її основні напрямки.

Література: основна (2-5,8); додаткова (1, 2); інтернет ресурси.

основна (1-4, 9); додаткова (1- 3); інтернет ресурси.

2. Юридичні та психологічні поняття „особистість злочинця”, “особистість потерпілого”.

Групи факторів, що чинять вплив на процес формування особистості правопорушника. Структурні компоненти особистості правопорушника. Типи антисуспільної

мотивації особистості. Основні напрямки вчень про природу правопорушення.⁵ Співвідношення соціального та біологічного в процесі соціалізації особистості, вплив цих чинників на формування протиправної поведінки. Основні механізми та етапи формування злочинної поведінки особистості. Психологічна характеристика особистості потерпілого. Поняття злочинної групи та її ознаки. Психологічні чинники, що визначають суспільну небезпеку групової злочинної діяльності. Соціально-психологічні закономірності формування і розвитку злочинних груп, основні способи їх утворення. Психологічна характеристика учасників злочинної групи. Соціально-психологічні особливості різних видів злочинних груп. Поняття організованої злочинності та її властивості. Основні рівні організованої злочинності.

Література: основна (1-4, 9); додаткова (1- 3); інтернет ресурси.

3. Психологічна характеристика масовидної поведінки

Специфіка та основні види масовидних форм активності громадян. Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу. Склад агресивного натовпу та основні етапи його розвитку. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку натовпу.

Література: основна (1,3,8, 6.); додаткова (1, 2); інтернет ресурси.

4. Психологія юридичної діяльності.

Структура юридичної діяльності: мета, об'єкти діяльності, конкретні методи і засоби досягнення мети, специфічні умови діяльності. Компоненти юридичної діяльності: пізнавальний, комунікативний, конструктивний, організаторський, посвідчувальний, профілактичний. Психологічні особливості юридичної діяльності. Характерні особливості протікання юридичної діяльності в системі „людина-людина” та „людина-право”. Обумовленість юридичної діяльності наявністю у її суб'єктів владних повноважень, правової регламентації їх діяльності, наявністю елементів небезпеки та ризику, багатоплановістю службових ситуацій в обставинах дефіциту часу.

Література: основна (1. 2,3,4, 7); додаткова (3, 4); інтернет ресурси.

5. Психологічні та організаційно-правові засади судово-психологічної експертизи.

Об'єкт та предмет дослідження судово-психологічної експертизи. Підстави для призначення судово-психологічної експертизи. Питання, які не входять до компетенції судово-психологічної експертизи, межі її компетенції. Загальна характеристика комплексних судово-психологічних експертиз. Компетенція психолого-психіатричної та медико-психологічної експертизи. Об'єкти вивчення психолого-лінгвістичної та психолого-технічної експертиз. Об'єкт пізнання психолого-педагогічної експертизи. Види судово-психологічної експертизи. Характерні особливості експертизи неповнолітніх. Судово-психологічна експертиза особистісних властивостей, основних мотивів поведінки, закріплених у життєдіяльності суб'єкта. Характеристика судово-психологічної експертизи емоційних станів суб'єкта.

Література: основна (1-3,9); додаткова (4); інтернет ресурси.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
1.Теоретичні і методичні засади юридичної	18	4	2			12	17	1	-			16

психології.												6
2. Поняття особистості злочинця та основні детермінанти її формування	18	4	2			12	18	1	1			16
3. Психологічна характеристика масовидної поведінки	18	4	2			12	18	1	1			16
4. Психологія юридичної діяльності.	18	4	2			12	18	1	1			16
5. Психологічні та організаційно-правові засади судово-психологічної експертизи.	18	4	2			12	19	2	1			16
Усього годин	90	20	10			60	90	6	4			80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/з форми навчання
1	Теоретичні і методичні засади юридичної психології.	2/-
2	Поняття особистості злочинця та основні детермінанти її формування.	2/1
3	Психологічна характеристика масовидної поведінки	2/1
4	Психологія юридичної діяльності.	2/1
5	Психологічні та організаційно-правові засади судово-психологічної експертизи.	2/1
Усього		10/4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/з форми навчання
1	Сфери використання та компетенції юридичної психології. Методологічні засади юридичної психології, принципи та методи дослідження. Актуальні проблеми юридичної психології та її основні напрямки.	12/16
2	Основні механізми та етапи формування злочинної поведінки особистості. Психологічна характеристика особистості потерпілого. Поняття злочинної групи та її ознаки. Психологічні чинники, що визначають суспільну небезпеку групової злочинної діяльності. Соціально-психологічні закономірності формування і розвитку злочинних груп, основні способи їх утворення. Психологічна характеристика учасників злочинної групи.	12/16

3	Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу. Склад агресивного натовпу та основні етапи його розвитку. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку натовпу.	12/16
4	Компоненти юридичної діяльності: пізнавальний, комунікативний, конструктивний, організаторський, посвідчувальний, профілактичний. Психологічні особливості юридичної діяльності. Характерні особливості протікання юридичної діяльності в системі „людина-людина” та „людина-право”. Обумовленість юридичної діяльності наявністю у її суб’єктів владних повноважень, правової регламентації їх діяльності, наявністю елементів небезпеки та ризику, багатоплановістю службових ситуацій в обставинах дефіциту часу.	12/16
5	Загальна характеристика комплексних судово-психологічних експертиз. Компетенція психолого-психіатричної та медико-психологічної експертизи. Об’єкти вивчення психолого-лінгвістичної та психолого-технічної експертиз. Об’єкт пізнання психолого-педагогічної експертизи. Види судово-психологічної експертизи. Характерні особливості експертизи неповнолітніх. Судово-психологічна експертиза особистісних властивостей, основних мотивів поведінки, закріплених у життєдіяльності суб’єкта. Характеристика судово-психологічної експертизи емоційних станів суб’єкта.	12/16
Усього		60/80

Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1:				
1.Теоретичні і методичні засади юридичної психології.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет- джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, формування тезаріусу з теми, реферат на тему «Концепції юридичної психології.	основна (2-5,8); додаткова (1, 2); інтернет ресурси.	12

2. Поняття особистості злочинця та основні детермінанти її формування.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет-джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, презентація на тему «Психологічні особливості злочинця та злочинних груп»	основна (1-4, 9); додаткова (1-3); інтернет ресурси.	8 12
3. Психологічна характеристика масовидної поведінки	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет-джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, есе на фільм «Психологія натовпу» 2013 р.	основна (1,3,8, 6.); додаткова (1, 2); інтернет ресурси.	12
4. Психологія юридичної діяльності.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет-джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, опрацювати методики САН	основна (1. 2,3,4, 7); додаткова (3, 4); інтернет ресурси.	12
5. Психологічні та організаційно-правові засади судово-психологічної експертизи.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичних занять, огляд та аналіз наукових публікацій з даної тематики в періодичних виданнях та фахових інтернет-джерелах.	Експрес опитування, відгук на фахову публікацію за даною темою, тести, підготувати заняття з елементами тренінгу на тему «Психологічні особливості допиту»	основна (1-3,9); додаткова (4); інтернет ресурси.	12

7. Індивідуальні завдання

Індивідуально-дослідницьке завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток професійної рефлексії і практичних умінь у контексті аналізу актуального рівня і визначення можливостей власного розвитку професіоналізму.

Індивідуально-дослідницьке завдання:

Підготуйте авторську програму з елементами тренінгу «Чинники виникнення злочинців та потерпілих: особистісний психологічний аспект»

8. Методи навчання і прийоми навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота);
- за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;
- за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні (конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;
- за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання

Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

9. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

Питання до заліку

1. Поняття та визначення науки юридичної психології, її об'єкт, предмет та категоріальний апарат.
2. Становлення та розвиток юридичної психології.
3. Сфери використання та компетенції юридичної психології.
4. Методологічні засади юридичної психології, принципи та методи дослідження. Актуальні проблеми юридичної психології та її основні напрямки.
5. Психологічні особливості злочинця та злочинних груп.
6. Юридичне та психологічне поняття „особистість злочинця”, „особистість потерпілого”.
7. Групи факторів, що чинять вплив на процес формування особистості правопорушника.
8. Структурні компоненти особистості правопорушника.
9. Типи антисуспільної мотивації особистості.
10. Основні напрямки вчень про природу правопорушення.
11. Співвідношення соціального та біологічного в процесі соціалізації особистості, вплив цих чинників на формування протиправної поведінки.
12. Основні механізми та етапи формування злочинної поведінки особистості. Психологічна характеристика особистості потерпілого.
13. Поняття злочинної групи та її ознаки.
14. Психологічні чинники, що визначають суспільну небезпеку групової злочинної діяльності.
15. Соціально-психологічні закономірності формування і розвитку злочинних груп, основні способи їх утворення.
16. Психологічна характеристика учасників злочинної групи.
17. Соціально-психологічні особливості різних видів злочинних груп.

18. Поняття організованої злочинності та її властивості.
19. Основні рівні організованої злочинності.
20. Специфіка та основні види масовидних форм активності громадян.
21. Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу.
22. Склад агресивного натовпу та основні етапи його розвитку.
23. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку натовпу.
24. Структура юридичної діяльності: мета, об'єкти діяльності, конкретні методи і засоби досягнення мети, специфічні умови діяльності.
25. Компоненти юридичної діяльності: пізнавальний, комунікативний, конструктивний, організаторський, посвідчувальний, профілактичний.
26. Психологічні особливості юридичної діяльності.
27. Характерні особливості протікання юридичної діяльності в системі „людина-людина” та „людина-право”.
28. Об'єкт та предмет дослідження судово-психологічної експертизи. Підстави для призначення судово-психологічної експертизи.
29. Загальна характеристика комплексних судово-психологічних експертиз.
30. Компетенція психолого-психіатричної та медико-психологічної експертизи.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування, самостійна та індивідуальна робота					Залік	Сума
Змістовий модуль №1						
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

T1, T2, – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Підручники, методичні рекомендації.
2. Мультимедійні засоби.

12. Рекомендована література

12.1. Основна література

1. Александров Д.О Юридична психологія: підручник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. – Вид. 2-є, доопр. та доп. – К.: КНТ, 2015. – 352 с.
2. Александров Д.О Юридична психологія. Альбом схем з коментарями / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. – Вид. 3-є, доопр. та доп. – К.: КНТ, 2016. – 152 с.
3. Александров Д.О Юридична психологія: словник / Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін.: заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. – Вид. 2-ге, уточ. та доп. – К.: КНТ, 2015. – 224 с.
4. Бандурка А.М. Юридическая психология. Х. : Титул, 2006. 680 с.
5. Бандурка О. М. Юридична деонтологія: підручник. Харків: Вид-во НУВС, 2002. 336 с.
6. Бедь В. В. Юридична психологія: Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і переробл. — К.: МАУП, 2004. — 436 с.
7. Васильев В.Л. Юридическая психология: учебник для вузов. СПб.:Питер, 2004. 655 с.
8. Казміренко Л.І. Юридична психологія: практикум / за заг. ред. Л.І. Казміренко. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. – 190 с.
9. Скаун О. Ф. Юридическая деонтология: учебник. Харьков : Эспада, 2002. 504 с.

12.2 .Додаткова література

1. Землянська О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи : монографія. Х. : ХНУВС, 2007. 243 с.
2. Землянська О.В. Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи.Х. : НУВС, 2004. 367 с.
3. Кудерміна О.І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності / Кудерміна О.І. – Монографія. Чернівці: Наші книги, 2012. – 415 с.
4. Роцин С.К. Психология толпы: анализ прошлых исследований и проблемы сегодняшнего дня. Психол. журнал, 2011, т.11, № 5.
5. Образцов В.А. Криминалистическая психология. Юридическая психология. М. : Инфра-М, 2004. 446 с.

12.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПН України - <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Актуальні проблеми психології -<http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
4. Актуальні питання сучасної психології -
http://library.sspu.sumy.ua/wpcontent/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii
5. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України-<http://psychology-naes-ua.institute/>
6. Українська бібліотека - <http://ualib.com.ua/>
7. Психологія-<http://psych.kiev.ua>
8. Соціальні науки-<http://social-science.com.ua/>